

УДК 159.93-051

Пахомов Ілля Володимирович,

старший викладач кафедри педагогіки, психології та менеджменту

Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти

ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6101-9384>

Афанасенко Вікторія Володимирівна,

майстер виробничого навчання Рокитнівського професійного ліцею

ВПЛИВ САМООЦІНКИ ЗДОБУВАЧІВ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ НА ЇХ СТАТУС В УЧНІВСЬКІЙ ГРУПІ

Юнацький вік є критичним періодом формування особистості, коли самооцінка відіграє ключову роль у розвитку ідентичності, впевненості в собі та соціальної адаптації. Дослідження самооцінки у здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти є особливо важливим, оскільки цей період часто збігається з професійним самовизначенням та переходом до дорослого життя, та дозволяє виявити механізми, за якими формуються міжособистісні стосунки.

Тому метою нашого дослідження є теоретичне обґрунтування та емпіричне дослідження особливості впливу самооцінки особистості на її статусно-рольову реалізацію в групі здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти (далі – П(ПТ)О).

На першому етапі дослідження нами було підібрані методики діагностики самооцінки Дембо – Рубінштейна (модифікація А.М. Прихожан) та «Соціометрія» Дж. Морено. На основному етапі була проведена діагностика психологічних особливостей, спрямована на визначення впливу самооцінки особистості на її статусно-рольову реалізацію в групі. На заключному етапі були розроблені рекомендації для розвитку самооцінки здобувачів П(ПТ)О.

В дослідженні взяли участь 26 юнаків (здобувачів П(ПТ)О віком 15-16 років), що навчаються на першому курсі ліцею, та здобувають професією 7241 «Електромонтер з ремонту та обслуговування електроустаткування»,

кваліфікація: II розряд Рокитнівського професійного ліцею Сарненського району Рівненської області.

Аналіз результатів дослідження самооцінки за методикою Дембо - Рубінштейна (модифікація А.М. Прихожан) дозволяє вказує на значну варіативність у рівнях самооцінки та домагань залежно від конкретної характеристики. В цілому, у більшості досліджуваних переважають середні та високі показники самооцінки та домагань.

За рівнем самооцінки розумових здібностей досліджуваних переважають середні та високі показники (дуже високий – 15%; високий – 31%; середній – 35%; помірний ступень – 19%), низьких показників немає. За рівнем домагань розумових здібностей найвищий відсоток припадає на високий ступінь (дуже високий – 15%; високий – 46%; середній – 15%; помірний ступень – 15%), є невеликий відсоток низьких домагань (8%).

За рівнем самооцінки характеру здобувачів П(ПТ)О переважають високі та дуже високі показники (дуже високий – 27%; високий – 38 %; середній – 4%; помірний ступень – 0%), присутній високий відсоток низького рівня самооцінки характеру (31%). За рівнем домагань характеру найвищий відсоток припадає на високий ступінь (дуже високий – 35%; високий – 54%; середній – 0%; помірний ступень – 0%), присутній невеликий відсоток низького рівня домагань (12%).

За рівнем самооцінки авторитету у однолітків респондентів: переважають високі та дуже високі показники (дуже високий – 27%; високий – 35%; середній – 23%; помірний ступень – 4%), присутній невеликий відсоток низького рівня самооцінки авторитету у однолітків - 12%. За рівнем домагань авторитету у однолітків показники розподілені більш рівномірно (дуже високий – 27%; високий – 22%; середній – 19%; помірний ступень – 0%), присутній невеликий відсоток низького рівня домагань (12%).

За рівнем самооцінки за шкалою «Робити своїми руками» переважають середні та низькі показники (дуже високий – 8%; високий – 15%; середній – 35%; помірний ступень – 8%), найнижчий відсоток дуже високого рівня (35%). За рівнем домагань за цією шкалою найвищий відсоток припадає на високий

ступінь (дуже високий – 19%; високий – 46%; середній – 19%; помірний ступінь – 8%), присутній невеликий відсоток низького рівня домагань (8%).

За рівнем самооцінки зовнішності здобувачів освіти показники розподілені відносно рівномірно (дуже високий – 8%; високий – 31%; середній – 15%; помірний ступінь – 19%), присутній високий відсоток низького рівня самооцінки зовнішності (27%). За рівнем домагань зовнішності показники також розподілені відносно рівномірно (дуже високий – 23%; високий – 31%; середній – 0%; помірний ступінь – 35%), присутній невеликий відсоток низького рівня домагань (12%).

За рівнем самооцінки впевненості респондентів у собі переважають високі показники (дуже високий – 15; високий – 46%; середній – 0 %; помірний ступінь – 11%), присутній високий відсоток низького рівня самооцінки впевненості у собі (27%). За рівнем домагань впевненості у собі найвищий відсоток припадає на високий ступінь (дуже високий – 12%; високий – 38%; середній – 15%; помірний ступінь – 23%), присутній невеликий відсоток низького рівня домагань (12%).

За рівнем самооцінки здобувачів П(ПТ)О в цілому переважають високі та дуже високі показники (дуже високий – 23%; високий – 31%; середній – 15%; помірний ступінь – 12%), присутній високий відсоток низького рівня самооцінки в цілому (19%). За рівнем домагань в цілому найвищий відсоток припадає на високий ступінь (дуже високий – 31%; високий – 35 %; середній – 8%; помірний ступінь – 8%), присутній високий відсоток низького рівня домагань (19%).

Таким чином, досліджувані юнаки в цілому мають досить високий рівень самооцінки та домагань, особливо щодо розумових здібностей та характеру. Але існують значні індивідуальні відмінності у самооцінці та домаганнях за різними характеристиками. Найнижчі показники самооцінки спостерігаються у сферах «Робити своїми руками» та «Зовнішність». Необхідно звернути увагу на високий відсоток низького рівня самооцінки характеру, впевненості в собі, та загального рівня самооцінки. Рівень домагань, в більшості випадків, знаходиться на високому рівні. Найнижча ступінь у наступних показників

рівня самооцінки здобувачів освіти: рівень самооцінки характеру (31) при високому ступені рівню домагань характеру (54%); рівень самооцінки «Робити своїми руками» (35%) при високому рівню домагань того ж самого показника (46%); впевненість в собі (27%) при домаганні (38%).

Для аналізу ролі й статусу особистості у групі використовувалася методика «Соціометрія» Дж. Морено. Отримані результати свідчать про домінування групи «Визнаний», яка складає 58% від загальної кількості здобувачів освіти, тоді як група «Зірка» представлена 31% опитуваних. Виявлено, що 2 здобувачі освіти є «знехтувані», а 1 здобувач освіти віднесений до групи «ізолювані» (відповідно 8% і 4% досліджуваних), що свідчить загалом про позитивні взаємини між досліджуваними здобувачами освіти в групі та сприятливий мікроклімат у колективі.

Таким чином, дослідження показало, що в групі переважає позитивний соціальний статус, але є здобувачі освіти, які потребують додаткової уваги та підтримки. Своєчасні та цілеспрямовані заходи допоможуть покращити мікроклімат у групі та забезпечити соціальну інтеграцію всіх здобувачів освіти.